

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

17. maj 2023*

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt – forordning (EF) nr. 864/2007 – artikel 4, stk. 1 – artikel 15, litra h) – artikel 19 – ulykke forvoldt af et fartøj i en medlemsstat – erstatning til offeret for denne ulykke – subrogation i henhold til en anden medlemsstats lovgivning – krav om refusion fra den tredjemand, der er indtrådt i skadelidtes rettigheder – den lov, der finder anvendelse – forældelse«

I sag C-264/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunal da Relação de Lisboa (appeldomstolen i Lissabon, Portugal) ved afgørelse af 5. april 2022, indgået til Domstolen den 20. april 2022, i sagen

Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions (FGTI)

mod

Victoria Seguros SA,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L.S. Rossi, og dommerne, J.-C. Bonichot og O. Spineanu-Matei (refererende dommer),

generaladvokat: J. Richard de la Tour,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions (FGTI) ved advogado L. Franco e Abreu,
- Victoria Seguros SA ved advogado J. Serrano Santos,

* Processprog: portugisisk.

- den portugisiske regering ved P. Barros da Costa, S. Duarte Afonso, A. Pimenta og J. Ramos, som befuldmægtigede,
- den tjekkiske regering ved A. Edelmannová, M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved I. Melo Sampaio og W. Wils, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 4, stk. 1, artikel 15, litra h), og artikel 19 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (»Rom II-forordningen«) (EUT 2007, L 199, s. 40).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Fonds de garantie des victimes des actes de terrorisme et d'autres infractions (FGTI) og Victoria Seguros SA, et forsikringsselskab, vedrørende tilbagebetaling af den erstatning, som denne fond har udbetalt til et offer for en ulykke, der fandt sted i Portugal.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Følgende fremgår af 6., 14. og 16. betragtning til forordning nr. 864/2007:
 - »(6) Af hensyn til det indre markeds funktion er det nødvendigt – for at gøre udfaldet af retssager mere forudsigeligt, skabe større sikkerhed om, hvilken lov der skal anvendes, og fremme den frie bevægelighed for retsafgørelser – at lovvalgsreglerne i medlemsstaterne udpeger samme nationale lov, uanset i hvilket land den domstol, som sagen er anlagt ved, er beliggende.

[...]

- (14) Kravet om retssikkerhed og behovet for at finde en retfærdig løsning i konkrete sager er væsentlige elementer i et område med retfærdighed. I denne forordning fastlægges de tilknytningsfaktorer, som er bedst egnede til at nå disse mål. [...]

[...]

(16) Ensartede regler bør øge forudsigeligheden af retsafgørelser og sikre en fornuftig balance mellem den påstået ansvarliges interesser og den skadelidtes interesser. En tilknytning til det land, hvor den direkte skade er indtrådt (*lex loci damni*), skaber en rimelig balance mellem den påstået ansvarliges interesser og den skadelidtes interesser og afspejler tillige den moderne retsopfattelse inden for erstatningsret og den udvikling, der er sket med hensyn til objektivt ansvar.«

4 Forordningens artikel 4 med overskriften »Almindelig regel« bestemmer i stk. 1:

»Medmindre andet er fastsat i denne forordning, anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, loven i det land, hvor skaden indtræder, uanset i hvilket land den skadevoldende begivenhed fandt sted, og uanset i hvilket land eller hvilke lande de indirekte følger af denne begivenhed indtræder.«

5 Forordningens artikel 15 med overskriften »Rækkevidden af den lov, der skal anvendes« bestemmer:

»Den lov, der i henhold til denne forordning skal anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, finder navnlig anvendelse på spørgsmål om:

[...]

h) de forskellige måder, hvorpå forpligtelser kan ophøre, samt regler for forældelse og anden rettighedsfortabelse som følge af fristoverskridelse, herunder regler for fristers begyndelse, afbrydelse og suspension.«

6 Forordningens artikel 19 med overskriften »Subrogation« bestemmer:

»Når en person (fordringshaveren) i henhold til en forpligtelse uden for kontrakt har en fordring mod en anden (skyldneren), og en tredjemand er forpligtet til at fyldestgøre fordringshaveren eller har fyldestgjort denne i henhold til en sådan forpligtelse, skal den lov, som finder anvendelse på tredjemandens forpligtelse til at fyldestgøre fordringshaveren, afgøre, hvorvidt og i hvilket omfang tredjemanden over for skyldneren kan udøve de rettigheder, som fordringshaveren havde mod skyldneren efter den lov, som skal anvendes på forholdet mellem disse.«

Portugisisk ret

7 Det fremgår af artikel 45, stk. 1, i Código Civil (den civile lovbog), at når en ulykke eller et ansvarspådragende forhold har fundet sted på portugisisk område, finder portugisisk ret anvendelse på ansvaret uden for kontraktforhold som følge af ulykken eller som følge af forholdet.

8 Civillovbogens artikel 498, stk. 1, bestemmer, at forældelsesfristen for retten til erstatning er tre år fra tidspunktet for den skadevoldende handling. Hvis den skadevoldende handling er en strafbar handling, for hvilken loven fastsætter en længere forældelsesfrist, finder denne frist anvendelse i henhold til denne lovgivnings artikel 498, stk. 3.

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 9 Den 4. august 2010 blev en fransk statsborger, mens hun svømmede og dykkede ud for stranden i Alvor (Portugal), ramt af propellen på et fartøj, der var indregistreret i Portugal. Som følge af ulykken led denne person alvorlige fysiske skader, modtog hospitalsbehandling og gennemgik flere kirurgiske operationer i Portugal og Frankrig.
- 10 I forbindelse med det erstatningskrav, som den nævnte person anlagde mod FGTI ved tribunal de grande instance de Lyon (retten i første instans i Lyon, Frankrig), blev parterne enige om at fastsætte erstatningen for den skade, der var lidt som følge af ulykken, til 229 480,73 EUR. Den 20. marts 2014 godkendte denne ret den således indgåede aftale, hvorefter FGTI foretog den sidste betaling til den pågældende person den 7. april 2014.
- 11 I slutningen af november 2016 anlagde FGTI sag mod Victoria Seguros, forsikringsselskabet for den angiveligt ansvarlige for den pågældende ulykke, ved de portugisiske domstole med henblik på at opnå refusion af det beløb, som FGTI havde udbetalt til offeret for ulykken.
- 12 Retten i første instans, Tribunal Marítimo de Lisboa (søretten i Lissabon, Portugal), afviste FGTI's søgsmål, idet den fastslog, at FGTI's ret var forældet, henset til udløbet af den frist på tre år, der er fastsat i gældende portugisisk ret.
- 13 FGTI har iværksat appel til prøvelse af denne afgørelse om afvisning til den forelæggende ret, Tribunal da Relação de Lisboa (appeldomstolen i Lissabon, Portugal), og gjort gældende, at den forældelsesfrist, der skal finde anvendelse, i henhold til artikel 19 i forordning nr. 864/2007 ikke er den, der er fastsat i portugisisk ret, men i fransk ret. På det tidspunkt, hvor FGTI anlagde sag ved de portugisiske domstole, var denne frist imidlertid endnu ikke udløbet. I tilfælde af subrogation fastsætter fransk ret nemlig en forældelsesfrist på ti år regnet fra den omhandlede retsafgørelse, som i det foreliggende tilfælde blev truffet i løbet af marts 2014. Subsidiært har FGTI gjort gældende, at selv om det antages, at portugisisk ret finder anvendelse, var den treårige forældelsesfrist, der er fastsat heri, heller ikke udløbet på denne dato, eftersom den først begyndte at løbe fra tidspunktet for den sidste betaling til skadelidte, dvs. i det foreliggende tilfælde den 7. april 2014, mens FGTI anlagde dette søgsmål i november 2016.
- 14 Victoria Seguros har for sin del gjort gældende, at portugisisk ret finder anvendelse, hvorefter det nævnte søgsmål er forældet i overensstemmelse med reglerne i den portugisiske civile lovbog.
- 15 Under disse omstændigheder har Tribunal da Relação de Lisboa (appeldomstolen i Lissabon) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er den lovgivning, der finder anvendelse på reglerne om forældelse af retten til erstatning, lovgivningen på ulykkesstedet (portugisisk ret) i overensstemmelse med artikel 4, stk. 1, og artikel 15, litra h), i [forordning nr. 864/2007], eller finder, i tilfælde af subrogation, den indtrådte »tredjemands lovgivning« (fransk ret) anvendelse i overensstemmelse med den nævnte forordnings artikel 19?»

Om det præjudicielle spørgsmål

- 16 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 4, stk. 1, artikel 15, litra h), og artikel 19 i forordning nr. 864/2007 skal fortolkes således, at den lov, der finder anvendelse på søgsmål anlagt af en tredjemand, der er indtrådt i en skadelidts rettigheder mod skadevolderen, og navnlig fastsætter reglerne om forældelse af dette søgsmål, er loven i det land, hvor skaden indtræder.
- 17 Ifølge fast retspraksis skal der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (jf. i denne retning dom af 7.4.2022, Berlin Chemie A. Menarini, C-333/20, EU:C:2022:291, præmis 34, og af 20.6.2022, London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association, C-700/20, EU:C:2022:488, præmis 55).
- 18 I denne henseende bestemmer artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 864/2007 for det første, at »medmindre andet er fastsat i denne forordning, anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, loven i det land, hvor skaden indtræder«. Det følger heraf, at den lov, der finder anvendelse på skadelidtes søgsmål mod skadevolderen, er loven i det land, hvor skaden indtræder, medmindre andet er bestemt i forordningen.
- 19 I øvrigt bestemmer artikel 15, litra h), i forordning nr. 864/2007, at »[d]en lov, der i henhold til [denne] forordning skal anvendes på en forpligtelse uden for kontrakt, finder navnlig anvendelse på spørgsmål om [...] de forskellige måder, hvorpå forpligtelser kan ophøre, samt regler for forældelse og anden rettighedsfortabelse som følge af fristoverskridelse«.
- 20 Det fremgår således for det første af den nævnte forordnings artikel 4, stk. 1, sammenholdt med artikel 15, litra h), at medmindre andet er fastsat heri, er den lov, der finder anvendelse på skadelidtes søgsmål mod skadevolderen, og som navnlig fastlægger reglerne om forældelse af denne sag, loven i det land, hvor skaden indtræder.
- 21 Det fremgår for det andet af samme forordnings artikel 19 med overskriften »Subrogation« vedrørende tredjemands forpligtelse til at fyldestgøre skadelidte, at »den lov, som finder anvendelse på tredjemands forpligtelse til at fyldestgøre fordringshaveren, [skal] afgøre, hvorvidt og i hvilket omfang tredjemanden over for skyldneren kan udøve de rettigheder, som fordringshaveren havde mod skyldneren efter den lov, som skal anvendes på forholdet mellem disse«. Denne artikel sonder således mellem på den ene side den lov, der finder anvendelse på forholdet mellem fordringshaver, dvs. den skadelidte i tilfælde af en skade, og den tredjemand, der er indtrådt i dennes rettigheder, og på den anden side den lov, der finder anvendelse på forholdet mellem fordringshaver og debitor, dvs. i tilfælde af en skade forholdet mellem skadelidte og skadevolderen.
- 22 Desuden præciseres det i nævnte artikel 19, at en tredjemand, der er indtrådt i skadelidtes rettigheder, kan gøre skadelidtes rettigheder gældende efter den lov, der finder anvendelse på forholdet mellem denne person og skadevolderen. Det følger heraf, at det er i henhold til sidstnævnte lov, at den indtrædende tredjemand i skadelidtes sted kan anlægge det søgsmål, som denne har mulighed for at anlægge mod skadevolderen, i dennes sted. Med andre ord er den lov, der finder anvendelse på en sag anlagt af en tredjemand, der er indtrådt i en sag mod skadevolderen, den, der finder anvendelse på skadelidtes søgsmål mod skadevolderen.

- 23 Som det vil fremgå af denne doms præmis 27, fastlægges sidstnævnte lov i medfør af bestemmelserne i artikel 4 ff. i forordning nr. 864/2007, der er indeholdt i forordningens kapitel II-IV. I tilfælde af skade forårsaget af en ulykke som den i hovedsagen omhandlede er den lov, der finder anvendelse på skadelidtes søgsmål mod skadevolderen, således som det er anført i denne doms præmis 18, i overensstemmelse med den almindelige regel i denne forordnings artikel 4, stk. 1, principielt loven i det land, hvor den nævnte skade indtræder.
- 24 En sådan fortolkning støttes i øvrigt af Domstolens praksis. I præmis 56-59 i dom af 21. januar 2016, ERGO Insurance og Gjensidige Baltic (C-359/14 og C-475/14, EU:C:2016:40), blev det således nærmere bestemt fastslået, at i en situation, hvor en tredjemand har ydet erstatning til skadelidte i forbindelse med fyldestgørelse af en forpligtelse over for den forsikrede, bestemmer den nævnte forordnings artikel 19, at spørgsmålet om en eventuel subrogation i denne skadelidtes rettigheder samt betingelserne for udøvelse af denne subrogation er underlagt den lov, der finder anvendelse på tredjemands erstatningspligt. Ifølge Domstolen er den lov, der finder anvendelse på fastlæggelsen af, hvilke personer der kan erklæres ansvarlige for ulykken, i henhold til denne artikel 19 derimod fortsat omfattet af samme forordnings artikel 4 ff. Det følger heraf, at den lov, der finder anvendelse på forholdet mellem den skadelidte og skadevolderen, dvs. den fordringshaver og den skyldner, der er omhandlet i nævnte artikel 19, fastlægges i henhold til nævnte artikel 4 ff.
- 25 Henset til det ovenstående følger det af artikel 4, stk. 1, sammenholdt med artikel 15, litra h), og artikel 19 i forordning nr. 864/2007, at den lov, der finder anvendelse på skadelidtes søgsmål mod skadevolderen, og som navnlig fastlægger reglerne om forældelse af dette søgsmål, som principielt er loven i det land, hvor skaden indtræder, ligeledes er den lov, der finder anvendelse på et søgsmål anlagt af en tredjemand, der er indtrådt i skadelidtes rettigheder mod denne skadevolder.
- 26 For det andet understøttes den fortolkning, hvorefter artikel 19 i forordning nr. 864/2007 ikke har til formål at fastlægge den lov, der finder anvendelse på forældelsen af det søgsmål, som en tredjemand, der er indtrådt i rettigheder, kan påberåbe sig mod debitor som omhandlet i denne artikel, af denne forordnings generelle opbygning.
- 27 Kapitel V i forordning nr. 864/2007, som forordningens artikel 19 er en del af, fastsætter således fælles regler, der finder anvendelse på situationer, hvor den lov, der skal anvendes på den omhandlede forpligtelse uden for kontrakt, som sådan allerede er blevet fastlagt. En sådan fastlæggelse foretages i henhold til de regler, der er fastsat i denne forordnings kapitel II med overskriften »Skadevoldende handlinger«, i forordningens kapitel III med overskriften »Uberettiget berigelse, uanmodet forretningsførelse og culpa in contrahendo« og i nævnte forordnings kapitel IV om valgfrihed med hensyn til, hvilken lov der skal finde anvendelse.
- 28 Som det er anført i nærværende doms præmis 20 og 23, følger det af de regler, der er fastsat i disse kapitler, at den lov, der finder anvendelse på reglerne om forældelse af en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af en skadevoldende handling, principielt skal fastlægges i overensstemmelse med den almindelige regel, der er fastsat i artikel 4, stk. 1, i forordning nr. 864/2007 (jf. i denne retning dom af 31.1.2019, Da Silva Martins, C-149/18, EU:C:2019:84, præmis 33), som udpeger lovgivningen i det land, hvor skaden indtræder.

- 29 For det tredje ville en fortolkning af artikel 19 i forordning nr. 864/2007, hvorefter det, når den indtrædende tredjemand anlægger sag mod skyldneren, skulle være den lov, der finder anvendelse på den indtrådte tredjemands forpligtelse til at fyldestgøre fordringshaveren, der skulle afgøre reglerne om forældelse for dette søgsmål, være i strid med det formål, der forfølges med denne forordning.
- 30 Som det fremgår af 6., 14. og 16. betragtning til forordningen, består dette formål bl.a. i at skabe større sikkerhed om, hvilken lov der skal anvendes, uanset i hvilket land søgsmålet anlægges, samt at øge forudsigeligheden af retsafgørelser og at sikre en fornuftig balance mellem den påstået ansvarliges interesser og den skadelidtes interesser. En sådan forudsigelighed af den lovgivning, der finder anvendelse, ville imidlertid blive bragt i fare, hvis betingelserne for opfyldelse og ophør af skyldnerens forpligtelse uden for kontrakt over for skadelidte i tilfælde af subrogation var fastlagt i den lov, der skulle anvendes på tredjemands forpligtelse til at fyldestgøre denne person. Alt efter denne fortolkning kan den lov, der finder anvendelse, og dermed betingelserne for opfyldelse og ophør, variere alt efter, om en subrogation har fundet sted eller ej.
- 31 En sådan fortolkning af artikel 19 i forordning nr. 864/2007 ville desuden ligeledes være i strid med formålet om at sikre en fornuftig balance mellem de involveredes interesser og, således som Europa-Kommissionen har anført, selve kernen i subrogationsmekanismen. Denne fortolkning ville nemlig medføre, at skadevolderen, debitor, på grund af den omstændighed, at han er sagsøgt af den tredjemand, der er indtrådt i skadelidtes rettigheder, og ikke af den skadelidte, fordringshaver, ville blive stillet i en anden, i givet fald mindre gunstig, situation end den, den pågældende ville have befundet sig i, hvis denne fordringshaver personligt og direkte havde udøvet sine rettigheder mod denne skadevolder. For så vidt som subrogationen principielt udelukkende har til formål at gøre det muligt for en indtrådt tredjemand at udøve fordringshavers rettigheder, bør anvendelsen af denne mekanisme imidlertid ikke påvirke debtors retsstilling. Sidstnævnte bør nemlig over for den indtrædende tredjemand kunne påberåbe sig alle de indsigelser, vedkommende måtte have haft over for skadelidte, navnlig dem, der vedrører anvendelsen af reglerne om forældelse.
- 32 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 1, artikel 15, litra h), og artikel 19 i forordning nr. 864/2007 skal fortolkes således, at den lov, der finder anvendelse på søgsmål anlagt af en tredjemand, der er indtrådt i en skadelidts rettigheder mod skadevolderen, og navnlig fastsætter reglerne om forældelse af dette søgsmål, principielt er loven i det land, hvor skaden indtræder.

Sagsomkostninger

- 33 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

Artikel 4, stk. 1, artikel 15, litra h), og artikel 19 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt («Rom II-forordningen»)

skal fortolkes således, at

den lov, der finder anvendelse på søgsmål anlagt af en tredjemand, der er indtrådt i en skadelidts rettigheder mod skadevolderen, og navnlig fastsætter reglerne om forældelse af dette søgsmål, principielt er loven i det land, hvor skaden indtræder.

Underskrifter